

14.11.2023

Група 23

Математика (алгебра)

Урок 16-17

Тема: Розв'язування задач з теми: «Показникові нерівності». Самостійна робота «Показникові функції»

Мета:

- Повторити теоретичний матеріал; узагальнити, систематизувати та поглибити знання учнів із теми; застосувати математичні знання під час розв'язування прикладних задач; формувати просторову уяву;
- розвивати в учнів пізнавальний інтерес, уміння використовувати набуті знання, навички й уміння в нових ситуаціях; підвищити інтерес до вивчення математики; розвивати абстрактне та логічне мислення;
- виховувати у учнів повагу та зацікавленість до вивчення математики, старанність у навчанні; сприяти розширенню кругозору учнів.

Матеріали до уроку:

Приклад 2. Розв'яжіть нерівність $3^{\sqrt{x}} - 3^{2-\sqrt{x}} \leq 8$.

Розв'язання

▶ ОДЗ: $x \geq 0$.

$$3^{\sqrt{x}} - \frac{3^2}{3^{\sqrt{x}}} \leq 8.$$

Виконуємо заміну змінної $3^{\sqrt{x}} = t$ ($t > 0$), в результаті отримуємо нерівність $t - \frac{9}{t} \leq 8$, яка рівносильна нерівності

$$\frac{t^2 - 8t - 9}{t} \leq 0.$$

Оскільки $t > 0$, одержуємо $t^2 - 8t - 9 \leq 0$. Звідси $-1 \leq t \leq 9$. Ураховуючи, що $t > 0$, маємо $0 < t \leq 9$.

Виконуючи обернену заміну, одержуємо $0 < 3^{\sqrt{x}} \leq 9$. Тоді

$$3^{\sqrt{x}} \leq 3^2.$$

Функція $y = 3^t$ зростаюча, отже, $\sqrt{x} \leq 2$. Ураховуючи ОДЗ, одержуємо

$$0 \leq x \leq 4.$$

Відповідь: $[0; 4]$. ■

Коментар

Оскільки рівносильні перетворення нерівностей виконуються на ОДЗ початкової нерівності, то врахуємо цю ОДЗ. Використовуючи формулу

$$a^{u-v} = \frac{a^u}{a^v},$$
 позбуваємося числового доданка в показнику степеня й одержуємо степені з однією основою 3, що дозволяє виконати заміну змінної

$3^{\sqrt{x}} = t$, де $t > 0$. В одержаній нерівності знаменник є додатним, тому цю дробову нерівність можна звести до рівносильної їй квадратної. Після виконання оберненої заміни треба врахувати не тільки зростання функції $y = 3^t$, а й ОДЗ початкової нерівності.

Приклад 3*. Розв'яжіть нерівність $(3^x - 9)\sqrt{x^2 - 2x - 8} \leq 0$.

Коментар

Здану нестрогу нерівність зручно розв'язувати методом інтервалів. Записуючи відповідь, треба враховувати, що у випадку, коли ми розв'язуємо нестрогу нерівність $f(x) \leq 0$, усі нулі функції $f(x)$ мають увійти до відповіді.

Розв'язання

► Позначимо $f(x) = (3^x - 9)\sqrt{x^2 - 2x - 8}$.

1) ОДЗ: $x^2 - 2x - 8 \geq 0$. Тоді $x \leq -2$ або $x \geq 4$ (рис. 2.3.3).

2) Нулі функції: $f(x) = 0$;

$$(3^x - 9)\sqrt{x^2 - 2x - 8} = 0,$$

тоді $3^x - 9 = 0$ або $\sqrt{x^2 - 2x - 8} = 0$.

Із першого рівняння: $x = 2$ — не входить до ОДЗ;
із другого: $x_1 = -2$, $x_2 = 4$.

3) Позначаємо нулі функції $f(x)$ на ОДЗ, знаходимо знак $f(x)$ у кожному з проміжків, на які нулями розбивається ОДЗ (рис. 2.3.4), і записуємо множину розв'язків нерівності $f(x) \leq 0$: $x \in (-\infty; -2] \cup \{4\}$.

Відповідь: $x \in (-\infty; -2] \cup \{4\}$. ■

Рис. 2.3.3

Рис. 2.3.4

Самостійна робота «Показникові функції»

Розподіл варіантів: 1-6 в списку – 1 варіант, 7-12 в списку – 2 варіант, 12-18 в списку – 3 варіант, 18-24 в списку – 4 варіант, 24-30 в списку – 5 варіант.

Варіант 1

1. (2 бали) Побудуйте графік функції: $y = 3^{x-3}$.

2. (2 бали) Порівняйте значення виразів:

1) $7^{1,7}$ і $7^{1,17}$;   2) $(\frac{3}{7})^{0,1}$ і $(\frac{3}{7})^{0,01}$;   3) 1 і $(\frac{3}{4})^{\frac{1}{7}}$.

3. (4 бали) Розв'яжіть рівняння:

1) $3^{2x} = 9$;   2) $64^x = 128$;   3) $4^{x-1} + 4^x = 320$;
4) $7^{2x} - 6 \cdot 7^x - 7 = 0$.

4. (4 бали) Розв'яжіть нерівність:

1) $2^x < \sqrt{2}$;   2) $(\frac{1}{2})^{x-1} \geq 4^{-x}$;   3) $4^{x+3} \geq (\frac{1}{4})^{3x-1}$;

4) $9^x - 12 \cdot 3^x + 27 \leq 0$.

Варіант 2

1. (2 бали) Побудуйте графік функції: $y = \left(\frac{1}{2}\right)^x - 3$.

2. (2 бали) Порівняйте значення виразів:

1) $4^{1,1}$ і $4^{1,11}$;   2) $\left(\frac{6}{11}\right)^{0,3}$ і $\left(\frac{6}{11}\right)^{0,09}$;   3) 1 і $\left(\frac{3}{4}\right)^0$.

3. (4 бали) Розв'яжіть рівняння:

1) $1,5^x = 2,25$;   2) $16^x = 256$;   3) $3^{x+2} + 3^x = 0$;
4) $7^{2x} - 6 \cdot 7^x - 7 = 0$.

4. (4 бали) Розв'яжіть нерівність:

1) $6^x < \frac{1}{36}$;   2) $4^{5-2x} \geq 0,25$;   3) $0,5^{7-3x} \geq 4$;
4) $\left(\frac{1}{3}\right)^{2x-1} - 10 \cdot 3^{-x} + 3 \leq 0$.

Варіант 3

1. (2 бали) Побудуйте графік функції: $y = \left(\frac{1}{3}\right)^{-x} + 1$.

2. (2 бали) Порівняйте значення виразів:

1) $9^{0,1}$ і $9^{0,31}$;   2) $(0,7)^{0,3}$ і $(0,7)^{0,09}$;   3) 1 і $(0,3)^7$.

3. (4 бали) Розв'яжіть рівняння:

1) $3^{x-1} = 3$;   2) $17^{5x} = 1$;   3) $\left(1\frac{1}{2}\right)^{x+4} = \left(\frac{2}{3}\right)^{1-3x}$;
4) $4^{x+1} + 7 \cdot 2^x - 2 = 0$.

4. (4 бали) Розв'яжіть нерівність:

1) $(\sqrt{3})^x < 9$;   2) $18^{4x} \geq 1$;   3) $49^x - 7^{x+1} \geq 8$;
4) $25^x + 5^{x+1} \leq 50$.

Варіант 4

1. (2 бали) Побудуйте графік функції: $y = -2^x + 3$.

2. (2 бали) Порівняйте значення виразів:

1) $8^{3,3}$ і $8^{3,33}$;   2) $(0,99)^{0,99}$ і $(0,99)^{0,09}$;   3) 1 і $(0,99)^{99}$.

3. (4 бали) Розв'яжіть рівняння:

1) $6^{x+7} = 6$;

2) $17^{2(x-5)} = 1$;

3) $\left(1\frac{1}{4}\right)^{x+7} = \left(\frac{4}{5}\right)^{1-2x}$;

4) $2^{x+3} + 2^{x+1} = 40$.

4. (4 бали) Розв'яжіть нерівність:

1) $7^x < \sqrt{343}$;

2) $15^{2x-10} \geq 1$;

3) $3^x - 4 \cdot 3^{x-2} \geq 69$;

4) $4^{9x} - 64^{x-2} \leq 0$.

Варіант 5

1. (2 бали) Побудуйте графік функції: $y = 3^{x-5}$.

2. (2 бали) Порівняйте значення виразів:

1) $2^{22,5}$ і $2^{2,25}$;

2) $(0,2)^{0,71}$ і $(0,2)^{0,7}$;

3) 1 і $(0,2)^{0,1}$.

3. (4 бали) Розв'яжіть рівняння:

1) $20^{x-1} = 20$;

2) $5^{2x-9} - 25 = 0$;

3) $\left(\frac{1}{7}\right)^{4x+5} = 343$;

4) $3^{2x+4} - 11 \cdot 9^x = 210$.

4. (4 бали) Розв'яжіть нерівність:

1) $9^{7x} < 1$;

2) $8^{3x-1} \geq 32$;

3) $3^x - 4 \cdot 3^{x-2} \geq 69$;

4) $49^x - 7^{x+1} \leq 8$.

Домашнє завдання: розв'язати задачі (в зошиті):

1) 1.° Порівняйте числа m і n , якщо:

1) $10,4^m > 10,4^n$;

2) $(\sin 1)^m < (\sin 1)^n$.

2.° Розв'яжіть рівняння $5^{x+1} - 3 \cdot 5^x = 250$.

3.° Знайдіть множину розв'язків нерівності $\left(\frac{3}{7}\right)^{4x} \leq \left(\frac{3}{7}\right)^{2x-3}$.

4.° Розв'яжіть рівняння:

1) $(7^{x+3})^{x-4} = \left(\frac{1}{7}\right)^x \cdot 49^{x+6}$;

2) $4^{x-1} - 3 \cdot 2^{x-2} = 10$.

5.° Скільки цілих розв'язків має нерівність $\frac{1}{27} < 3^{2-x} \leq 3$?

Зворотній зв'язок:

E-mail t.anastasia.igorivna@gmail.com